

Sanastoa alalukuun 2.3

aate ajattelutapa eli se, miten jostakin asiasta ajatellaan. Aatteita ovat esimerkiksi kommunismi, liberalismi ja konservatismi.

ahdas sellainen, jossa on vähän tilaa

ahdasta → ahdas

ahtaita → ahdas

asema tässä yhteydessä: se, miten joku on suhteessa muihin. Esimerkiksi jos kuninkaalla on ”korkea asema”, hän on kuvainnollisesti (ei välttämättä oikeasti) muiden yläpuolella.

elinolosuhde (yhdyssana elin + olo + suhde) se, millaisissa tiloissa ja tilanteissa ihmiset elävät. Jos elinolosuhteet ovat hyvät, ihmisillä on ruokaa, vettä ja mukava paikka asua.

elinolosuhteet → elinolosuhde

ghettoalue osa kaupungista. Usein ghettoalueet olivat selvästi erillään muista alueista.

ghettoalueita → ghettoalue

houkutella (3) tässä yhteydessä: saada jokin näyttävään kivalta ja kiinnostavalta, niin että ihminen haluaa kokeilla sitä. Jos esimerkiksi ruoka näyttää houkuttelevalta, sitä tekee mieli maistaa.

houkutteli → houkutella

itsenäinen tässä yhteydessä: sellainen joka saa itse päättää omista asioistaan

juomavesi (yhdyssana: juoma + vesi) vesi, jota ihmiset juovat.

jäte roska tai roskat. Sellainen, mitä ei enää voi käyttää.

jätteet → jäte

jätteitä → jäte

kalastaa (1) ottaa kiinni ja tappaa vedestä kalaa ruoaksi

kalastamalla → kalastaa

keskituloinen sellainen, joka ei ole köyhä tai rikas vaan jotakin siltä väliltä

kotieläimiä → kotieläin

kotieläin eläin, jota ihmiset pitävät esimerkiksi siksi, että eläimestä saadaan ruokaa. Esimerkiksi kana, sika ja lehmä ovat kotieläimiä.

kuulla (3) huomata ääni korvilla

käsityöläinen ihminen jonka → ammatti on tehdä jotakin asiaa käsin, ilman koneita. Esimerkiksi suutari, joka tekee kenkiä, on käsityöläinen.

käsityöläiseltä → käsityöläinen

lakeja → laki

laki yhteinen sääntö siitä, miten asiat tehdään ja mitä saa tehdä ja mitä ei. Jos rikkoo lakia, voi joutua maksamaan sakkoja tai joutua vankilaan.

liberalismi aate, joka kannattaa ihmisten vapautta (→ vapaus) eli sitä, että asioita rajoitetaan säännöillä mahdollisimman vähän tai ei ollenkaan.

liberalismista → liberalismi

liike tässä yhteydessä: kauppa tai muu paikka, josta voi ostaa jotakin tavaraa tai työtä. Esimerkiksi kauppa, parturi ja suutari ovat liikkeitä.

liiketoiminta yrittäminen, se, että ostaa ja myy jotakin ja saa siitä rahaa. Voi myydä myös omaa työtä, esimerkiksi parturiliikkeen pitäminen on liiketoimintaa.

liiketoimintaa → liiketoiminta

liikkeiden → liike

loinen tässä yhteydessä: ihmisessä elävä eläin,
joka ottaa ihmisestä esimerkiksi verta.

Esimerkiksi täi on loinen.

loiset → loinen

olivierlevoux / Pixabay

luokat → luokka

luokka tässä yhteydessä: asema yhteiskunnassa, ryhmä yhteiskunnassa → yhteiskunta

luokkayhteiskunta → yhteiskunta, jossa ihmisen paikan eli luokan määrää muun muassa koulutus, raha ja ammatti

maaseudulla → maaseutu

maaseudulta → maaseutu

maaseutu alue kaupungin ulkopuolella. Maaseudulla on vähemmän taloja ja asukkaita ja enemmän peltoja (→pelto) ja metsää

menettivät → menettää

menettää (1) joutua antamaan pois jotakin. Jos ihminen menettää sormensa, hänellä ei enää ole sormeja tai sormia.

meteli melu, kova, pitkään kuuluva ääni. Esimerkiksi autoista ja muusta liikenteestä tulee usein melua eli meteliä.

metsästäimällä → metsästää

metsästää (1) ottaa kiinni ja tappaa metsästä eläimiä ruoaksi

myrkyllinen sellainen aine, joka on haitallinen tai tappaa.

Esimerkiksi karpässieni on myrkyllinen: jos sitä syö,
tulee kipeäksi tai kuolee.

cafepampas/Pixabay

omavarainen sellainen, joka tekee kaiken, esimerkiksi ruoan ja vaatteet alusta asti itse. Jos on omavarainen, ei tarvitse ostaa mitään kaupasta.

omavaraisesti → omavarainen

onnettomuuksia → onnettomuus

onnettomuus vahinko, jossa sattuu jotakin. Esimerkiksi autokolari on onnettomuus.

palkaksi → palkka

palkan → palkka

palkka raha tai muu asia, jonka maksetaan tai annetaan, kun tekee työtä.

palvelu tässä yhteydessä: työ, jonka ihmiset ostavat muilta. Esimerkiksi kaupat ja parturit ovat palveluita.

palveluita → palvelu

pelto paikka, jossa kasvatetaan ruokaa, esimerkiksi viljapellolla kasvatetaan viljaa

perustaa omia yrityksiä perustaa (1) eli aloittaa oma yritys, eli esimerkiksi oma kauppa voi olla oma yritys

piippu tässä yhteydessä: putki,

jota pitkin savu tulee ulos talosta tai tehtaasta

piipuista → piippu

AdinaVoicu/Pixabay

porvaristo tässä yhteydessä: porvareiden ryhmä, ihmiset, jotka olivat yleensä kauppiaita tai käsityöläisiä (→ käsityöläinen).

porvaristo tässä yhteydessä: porvareiden ryhmä, ihmiset, jotka olivat yleensä kauppiaita tai käsityöläisiä (→). He tekivät yleensä töitä itselleen eivätkä siis olleet töissä jollekin toiselle ryhmälle.

päästö ilmaan tai veteen pääsevä aine, joka ei kuulu sinne. Esimerkiksi liikenteestä ja autoista tulee päästöjä ilmaan.

päästöihin → päästö

pölyinen sellainen, missä on paljon pölyä eli hyvin pientä roskaa

pölyisiä → pölyinen

Monsterkoi/Pixabay

rakennettiin → rakentaa

rakentaa (1) tehdä rakennus, esimerkiksi talo

raskas tässä yhteydessä: vaikeaa, sellaista, mikä väsytti ja vei paljon ihmisten voimia

raskasta → raskas

rautateiden → rautatie

rautatie tie, jota pitkin junat kulkevat.

CodeCondo/Pixabay

saastua (1) tulla likaiseksi tai myrkylliseksi (→ myrkyllinen) kun juomavesi saastuu, sitä ei voi enää juoda ilman, että tulee kipeäksi.

saastui → saastua

sairastua (1) tulla kipeäksi, sairaaksi

sairastuivat → sairastua

savusumu (yhdyssana savu + sumu) savua tulee, kun jotakin poltetaan. Sumu on matalalla oleva pilvi, jonka vuoksi on vaikea nähdä ulkona kunnolla.

Foto-Rabe/Pixabay

Savusumu on siis tehtaiden savuista syntyvää paksua ilmaa, jonka läpi on vaikea nähdä ja jota on vaikea hengittää.

säädys → sääty

säädystä → sääty

säädyn → sääty

sääty ryhmä, johon ihminen kuului. Ryhmään tultiin syntymällä tiettyyn sukuun. Ihminen ei siis itse voinut valita tai vaihtaa säätyään. Säätyjä olivat esimerkiksi aatelisto, papisto ja porvaristo.

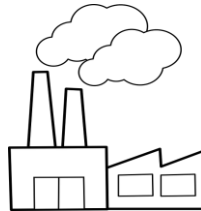
sääty-yhteiskunnasta → sääty-yhteiskunta

sääty-yhteiskunta (yhdyssana → sääty + yhteiskunta, jossa ihmiset kuuluvat erilaisiin ryhmiin sen mukaan, mihin sukuun he syntyvät. Säätyjä olivat esimerkiksi papit, porvarit ja talonpojat.

taudit → tauti

tauti sairaus, jos ihmisellä on jokin tauti, hän on sairas eli kipeä. Esimerkiksi flunssa on tauti.

tehdas paikka, jossa tehdään koneiden avulla tavaroita tai materiaaleja.
Esimerkiksi ”paperitehdas” tekee paperia

OpenClipart-Vectors/Pixabay

tehdaskaupungissa → tehdaskaupunki

tehdaskaupunki (yhdyssana tehdas + kaupunki) kaupunki, jossa on tehdas tai monta tehdasta

tehdastyö (yhdyssana: tehdas + työ) työ, joka tehdään tehtaassa

tehdastyöhön → tehdastyö

tehtaat → tehdas

tehtaisiin → tehdas

tehtaita → tehdas

teollistuminen (verbi: teollistua, verbityyppi 1) se, että tulee paljon tehtaita (→ tehdas) ja tavaroita aletaan tehdä enemmän tehtaissa

tuote tässä yhteydessä: jokin ihmisen tekemä eli valmistama tavara tai aine, jota ostetaan ja myydään

tuotteita → tuote

tuotto tässä yhteydessä: voitto, se, mitä myyjälle tai tekijälle itselleen jää, kun hän myy jotakin tai saa rahaa jostakin työstä, jonka hän myy. Jos kauppa saa myytyä paljon asioita, se saa paljon tuottoa.

tuottoa → tuotto

työnhakija (yhdyssana: työ + hakija) ihminen, joka hakee, eli etsii työtä. Ihminen, joka yrittää saada töitä.

työnhakijoita → työnhakija

työolosuhde (yhdyssana: työ + olo + suhde) se, millaisissa tiloissa ja tilanteissa töitä tehdään. Jos työolosuhteet ovat hyvät, työ on turvallista.

työolosuhteet → työolosuhde

työolosuhteita → työolosuhde

työvoima työtä tekevät ihmiset ovat työvoimaa

työvoimaa → työvoima

työvuoroon → vuoro

työvuorot → työvuoro

uloste ihmisestä tuleva jäte, kakka

ulosteet → uloste

vapaa-aika (yhdyssana: vapaa + aika) aika, jolloin ei tarvitse tehdä töitä

vapaa-aikaa → vapaa-aika

vapaa-ajalle → vapaa-aika

vapaasti ilman kieltoja, rajoituksia tai sääntöjä. Esimerkiksi ”voit valita vapaasti” tarkoittaa, että saat valita ihan mitä haluat.

vapaus tarkoittaa, että ihminen voi tehdä jotakin ilman, että se on kielletty. Esimerkiksi ”sananvapaus” tarkoittaa, että ihmisellä on lupa eli vapaus sanoa mitä haluaa.

vesistö vesialue. Esimerkiksi järvet ja joet ovat vesistöjä.

vesistöihin → vesistö

vesistöjen → vesistö

viemäreitä → viemäri

viemäri putki, jonne likaiset vedet esimerkiksi vessasta tai pesualtaasta menevät

vilkas tässä yhteydessä: sellainen, jossa on paljon ihmisiä

vilkkaita → vilkas

vuoro tässä yhteydessä: aika, jolloin pitää mennä työhön ja olla töissä. Jos on esimerkiksi yövuorossa, on töissä yöllä.

vuoroissa → vuoro

yhdistyksiä → yhdistys

yhdistys ihmisten yhdessä perustama ryhmä tai kerho, jolla on jokin tehtävä tai yhteinen harrastus. Esimerkiksi työväenyhdistykset järjestivät erilaisia tapahtumia ja ohjelmaa työläisille.

yhteiskunnallinen sellainen, joka liittyy yhteiskuntaan eli ihmisten yhdessä muodostaman eli tekemän, järjestetyn kokonaisuuden toimintaan. Esimerkiksi ”suomalainen yhteiskunta” tarkoittaa suomessa asuvia ihmisiä ja sen yhteisesti sovittua toimintaa.

yhteiskunnalliset → yhteiskunnallinen

yhteiskunta (yhdyssana: yhteis- eli yhteinen + kunta) ihmisten yhdessä muodostama eli tekemä, järjestetty kokonaisuus. Esimerkiksi ”suomalainen yhteiskunta” tarkoittaa suomessa asuvia ihmisiä ja sen toimintaa, josta on yhteisesti sovittu.

yhteiskuntaa → yhteiskunta

ylläpito tässä yhteydessä: se, mitä ihminen tarvitsee joka päivä, esimerkiksi nukkumapaikka ja ruoka

ylläpitoa → ylläpito

ympäristö tässä yhteydessä: luonto, jossa elämme. Esimerkiksi metsät, järvet, joet, vuoret ja kaikki ympärillämme ovat ympäristöä.

yritteliäs tässä yhteydessä: ihminen, joka on valmis tekemään paljon töitä saadakseen rahaa. Yritteliäs ihminen voi esimerkiksi perustaa oman kaupan.

yrittäminen (verbi yrittää, 1) se, että → perustaa omia yrityksiä. Yrittäminen on sitä, että tekee itse oman työpaikkansa esimerkiksi aloittamalla oman kaupan.

yrittämisestä → yrittäminen